

Autor: Michal Horváth

Ďalší Miloslavov?

Nie, ďakujeme, ale...v hre sú aj nebezpečné internetové výzvy

Uplynulé obdobie sme sa stali svedkami konania mládeže, ktorá sa „len tak zabávala“...tak príbeh začal a tým mal aj skončiť, aspoň v to verili všetci zúčastnení. Minimálne jedno z dievčat a jej rodičia, to určite nebrali ako zábavu. Koniec koncov, ako ďaleko to zašlo, sme pochopili všetci, najmä obeť, agresori a rodičia. Uplynulo zopár mesiacov a zdá sa, že **konanie niektorých, nezostalo nepotrešané. Je to pozitívny signál pre všetkých, ktorí sú obeťami šikanovania a veria v spravodlivosť a výstražný prst pre všetkých, ktorí zneužívajú slabosť a svojim správaním ohýbajú určité normy správania sa, nehovoriac o zodpovednosti ako takej, ktorej bremeno si nesieme všetci.** Jedno je však viac ako isté. Mnohým rodičom, a to môžeme jednoznačne povedať aj bez bližšieho skúmania, ide hlavou myšlienka – dúfam, že moje dieťa sa čo i len do podobnej situácie nikdy nedostane. Ale? „Rozmohl se nám tady takový nešvar...“. Ešte sme nestihli spracovať prípady šikanovania detí a mládeže počas školského roka a máme tu internetové výzvy, ktorými si mládež kráti, „spríjemňuje“ letné lúče slnka. **A my si kladieme otázku, prečo sa to stalo? Deje sa to bežne? Je aj moje dieťa v ohrození? Vieme tomu zabrániť? Čo vlastne mám robiť?** Ale poďme na to postupne....

Prečo sa to vôbec deje?

Začnime od konca. Mnohí a mnohé si pamätáme obdobie základnej školy a strednej školy, detské natahovačky, žabomyšie vojny, skupinkovanie, možno náznaky šikanovania (hoci nepríjemné). S odstupom času si povieme – pohoda, (ne)zabudnuté, medzi deťmi sa to stáva. No medzi nami a dnešnou generáciou detí je jeden zásadný rozdiel – prítomnosť „smart“ zariadení. My sme ich nemali v podobe, v akej ich poznáme dnes. Nehovoríme, že šikanovanie prítomné nebolo, ale podstatný rozdiel je v tom, že **dnes klasické šikanovanie vieme „okoreniť“ tým, že si ho zvečníme - jednoducho, rýchlo, trvalo a s bolestivejšími dôsledkami aj za cenu ohrozenia vlastného života a zdravia.**

Autor: Michal Horváth

Existuje viacero rovín, prečo sa to deje. Prvá spočíva v tom, že ako spoločnosť sme to dali na „hada“. Doslova. Možno sa pýtate, čo s tým má had spoločné – had spí s otvorenými očami. A presne to sa nám stalo vo vzťahu k mnohým sociálnym sieťam, aplikáciám, zariadeniam a celkovému fungovaniu detí v online priestore. Nerozumiete stále týmto myšlienkovým pochodom? Vysvetlíme. V roku cca 2008, keď sa začali rozvíjať sociálne siete – bolo to niečo nevídané, objavili sme nový rozmer internetu. Rýchlejšie spájanie ľudí, komunikácia viac-menej zadarmo, žiadne platené sms, fotografie, videá.....rok 2012, 2013...2017...2022. Tie roky prešli neskutočne rýchlo a z prvých platforiem ako ICQ, Skype, Facebook máme dnes k dispozícii veľké množstvo aplikácií určených na komunikáciu a milióny stránok, kde môžeme tráviť voľný čas. **Žiaľ, náš spánok spočíval v tom, že ako spoločnosť sme sa prizerali na pokrok v oblasti online priestoru, užívali sme si výhody, rýchlosť, spájanie, ale zabudli sme na to podstatné. Prespali sme BEZPEČNOSŤ,** kritické obdobie bezbrehej voľnosti mládeže – **dostali hračku, zmenili ju na „zbraň“.** Spánok trval príliš dlho, nekonali sme a nevenovali sme pozornosť bezpečnosti používania sociálnych sietí a internetu. **Deti mali voľnosť, mnohé zostali bez kontroly rodičov. Vieme si vôbec predstaviť obsah galérií mobilných telefónov mládeže? Vieme, s kým komunikujú? Kto ich kontaktuje, za akým účelom? Vieme, aké stránky detí navštevujú, kde sa registrujú? Aké internetové výzvy vo svojom voľnom čase skúšajú?** (aktuálne ide o vdychovanie škoric, nadužívanie paracetamolu, vzájomné škrtenie sa kým jeden z dvojice nepoľaví z dôvodu straty vedomia...) Možno vieme, možno tušíme, možno nemáme ani potuchy. Problémy spojené s kyberšikanovaním riešime príliš neskoro, často keď je dieťa v zlom psychickom alebo fyzickom stave.

Druhá rovina spočíva v tom, že mládež objavuje samých seba, svoju sexualitu, svoje limity... svoje JA. Pocity (domnelej) anonymity v online prostredí, absencia negatívnej skúsenosti v kombinácii s výchovou a slabým kritickým myslením či postojmi vytvára z nich takmer nedotknuteľné osobnosti, nehovoriac o vyhodnocovaní miery rizika. Z toho často vyplýva správanie, ktoré nemá hranice, deti a mládež strácajú prirodzenú sebareflexiu, sebaúctu, prekračujú, skúšajú a posúvajú morálne pravidlá a hranice akceptovateľnosti, alebo sa snažia zaujať okolie tým najnevhodnejším spôsobom. Ale dokedy? Kde sa stala chyba? Hoci kyberšikanovanie je individuálne, niekedy nemusíte robiť vôbec nič a aj napriek tomu sa môžete

Autor: Michal Horváth

stať obeťou. Zastávame názor, **že neexistuje 100 percentná ochrana, ale existuje možnosť, že svojim zodpovedným správaním môže každé dieťa (agresor aj obeť) eliminovať, alebo minimalizovať hroziace riziká.** Všetci chceme veriť v lepšie zajtrajšky a potom? ... potom príde trendy aplikácia YouDare, ktorej cieľom je vyzvať iné osoby a plniť ľubovoľné výzvy za peniaze, ktoré získajú, ak úlohu splnia. Ohromné, úžasné, zodpovedné... ďalšia aplikácia, ktorá v konečnom dôsledku môže slúžiť na šikanovanie a zosmiešňovanie.

Deje sa to bežne, ale nie je to bežné.

Nevylučuje sa to? Nie. To, že deti a mládež pod vplyvom rôznych okolností objavujú nielen seba, ale aj okolitý svet rôznymi spôsobmi, je bežné. Zvolia rôzne spôsoby komunikácie, ktoré sú im blízke, či charakteristické pre okolie, v ktorom sa pohybujú, alebo vyrastajú – je a nie je bežné. Otázkou je, aký obsah si v rámci spoločnej komunikácie zdieľajú. „Nemajú sa za čo hanbiť“ ... Žiaľ, aj takto znejú odpovede na vzdelávacích aktivitách Strediska zamerané na bezpečnosť používania sociálnych sietí a kyberšikanovania. Nie je výnimkou, ak galéria mobilných telefónov detí a mládeže obsahuje fotografie a videá so sexuálnym obsahom ich samotných, alebo iných osôb, s ktorými majú alebo nadväzujú rôzne vzťahy, kontakty. Pokúšali ste položiť otázku napríklad mládeži na strednej škole, či majú podobnú skúsenosť, alebo poznajú niekoho vo svojom okolí, kto poslal svoju fotografiu so sexuálnym obsahom? Alebo čo by urobili ak by stratili svoj mobilný telefón a jeho obsah by sa stal v tom momente dostupným pre verejnosť? Samozrejme, mnoho z nich s tým nemá najmenší problém, pretože, na rovinu, obsah mobilných telefónov sa dá kedykoľvek zneužiť, nech sme ho získali akýmkoľvek spôsobom. Mnohé materiály „čakajú na svoju príležitosť“, spôsobujú nervozitu, strach a stres osobám, ktoré sú si vedomé svojich prvých omylov a dúfajú, že fotky, videá zaslané konkrétnym osobám nikdy neuvidia svetlo sveta a sú určené výlučne im. **V skratke: mobilné telefóny (mnohých detí a mládeže, ale aj dospelých) = Pandorina skrinka.** Doposiaľ vytvorené a získané materiály zostávajú ticho ležať v mobilných zariadeniach detí a mládeže, ktoré čakajú na svoju vhodnú príležitosť... teraz, o mesiac, o rok, o 5 rokov. **Verte, že kompromitujúci obsah bude aktuálny a „zaujímavý“ vždy, minimálne ako senzácia na 3 dni, a môže prispieť ku poškodeniu mena, povesti, ale v konečnom dôsledku ohrozeniu života a zdravia. K tomu len...pôsobenie vo verejných**

Autor: Michal Horváth

funkciách, spoločensky významných a zodpovedných povolaniach môže byť ohrozené.

Čo ale nie je teda bežné? Je to práve ich zdieľanie, zverejnenie, prípadne natáčanie videí, ako ukazuje prípad z Miloslavova. Doslova obľudnosť, drastickosť, agresivita, vulgárnosť, pocit všemocnosti a urobiť niekomu zo života peklo. Nemalo by byť bežné zničiť budúcnosť niekoho týmto spôsobom, nemalo by byť bežné spôsobovať psychické problémy, nemalo byť bežné ignorovať prevenciu. Malo by byť štandardom poznať dôsledky menej zodpovedného správania sa. Je jednoduché zbaviť sa a hodiť zodpovednosť na školu, rodičov či štát a hľadať vinníka, no je dôležité aby každý z uvedených subjektov prispel k tomu, aby sme vytvorili pre deti a mládež prostredie, ktoré ich nebude ohrozovať, ale naopak, učiť ich k väčšej zodpovednosti, úcte, pokore.....Alebo by bolo vhodné nájsť skutočne účinný, rýchly a zodpovedný mechanizmus, ktorý prispeje k bezpečnejšiemu online prostrediu. Pre rodičov (nielen) malé svetlo na konci tunela....pre vývojárov a majiteľov platforiem a aplikácií postrach, pre detí malá rana pod pás, ale určite menšia, ako tá ktorá im hrozí, keď!...

Možno otázka na záver... Môže rodič, môže učiteľ/učiteľka chrániť svoje deti v online prostredí a hovoriť o rizikách sociálnych sietí, ak ich sami nemajú/nepoužívajú a riziká nepoznajú? Alebo začneme skutočne dbať na to, aby deti vedeli skutočne sociálne siete aj bezpečne používanie nielen si ich „užívať“?

Ďalší Miloslavov? Nie, ale.... už existujúcich mobilných aplikácií a z nich vyplývajúcich rizík je také množstvo, že vylúčiť sa to nedá, možno v inej forme, intenzite. Veríme, že preventívne opatrenia a sebareflexia mládeže im v tom prirodzene dokážu zabrániť, alebo aspoň eliminovať zámer a riziká.

Česť patrí rodičom, školám, inštitúciám či mimovládny organizáciám, ktoré sa prevencii venujú, podieľajú sa na zvyšovaní informovanosti mládeže, dbajú na ich bezpečnosť a zdravý vývoj. Za to úprimne ďakujeme.

